

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ, КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ:
ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХХ – ХХІ СТОЛІТТЯ
В КОМПАРАТИВНОМУ АСПЕКТІ»

для студентів

спеціальності: 035 Філологія
освітнього рівня: другого (магістерського)
спеціалізації: 035.01 Українська мова та література
освітньої програми: 035.01.02 Літературна творчість

Київ – 2022

Розробник: *Юрій Ковбасенко*, професор кафедри світової літератури, кандидат філологічних наук, професор.

Викладач: *Юрій Ковбасенко*, професор кафедри світової літератури, кандидат філологічних наук, професор.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри світової літератури

Протокол від 02 вересня 2022 року № 1

Завідувач кафедри

_____ (Галина Бітківська)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми
«Літературна творчість» _____ 2022 р.

Гарант освітньої програми _____ (Тетяна Вірченко)

Робочу програму перевірено 01 вересня _____ 2022 р.

Заступник декана _____ (Світлана Горобець)

Пролонговано:

на 20 __/20__ н.р. _____ «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20 __/20__ н.р. _____ «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20 __/20__ н.р. _____ «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20 __/20__ н.р. _____ «__»__ 20__ р., протокол №__

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Теорія та історія сучасного літературного процесу	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	8/240
Курс	1
Семестр	9,10
Кількість змістових модулів з розподілом	4
Обсяг кредитів	8
Обсяг годин, у тому числі:	240
Аудиторні	64
Модульний контроль	16
Семестровий контроль	30
Самостійна робота	130
Форма семестрового контролю	екзамен, залік
Змістовий модуль «Історія світової літератури кінця XX – XXI століття в компаративному аспекті»	
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, у тому числі:	60
Аудиторні	16
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	
Самостійна робота	40
Форма семестрового контролю	екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення фундаментальної теоретичної і практичної підготовки кваліфікованих кадрів для виконання професійних завдань науково-педагогічного, науково-дослідницького та інноваційного характеру в галузі сучасного літературознавства.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

- систематизувати і поглибити знання закономірностей розвитку літературного процесу кінця ХХ – ХХІ століть;
- ознайомитися з найважливішими працями зарубіжних і вітчизняних теоретиків літератури;
- вдосконалювати вміння студентів аналізувати й зіставляти художні тексти і явища.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Вивчення навчальної дисципліни «Історія світової літератури кінця ХХ – ХХІ століття в компаративному аспекті» передбачає формування таких компетенцій:

ЗК-1	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК-2	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК-3	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-4	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК-5	Здатність працювати в команді та автономно.
ЗК-7	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК-9	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК-11	Здатність проведення досліджень на належному рівні.
ЗК-12	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК-13	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ФК-2	Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.
ФК-3	Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.
ФК-4	Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
ФК-5	Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології,

	презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.
ФК-6	Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.
ФК-7	Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
ФК-8	Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.
ФК-12	Усвідомлення теоретичних засад поетичної мови і активне практичне використання їх у власній творчості.
ФК-13	Здатність давати літературно-критичну оцінку художнім творам з урахуванням сучасних мистецьких тенденцій; оцінювати зразки літературно-критичної думки.

ПРН-3-1	Виявляти глибокі знання та розуміння змісту теоретичних філологічних дисциплін в обсязі, необхідному для розв'язання професійних і науково-дослідних завдань, зокрема: загальних властивостей художньої літератури як системи систем, її зразків як творів мистецтва; еволюційного шляху розвитку вітчизняного і світового літературознавства; засад поетики літературного твору, художнього тексту, множинності його інтерпретацій, варіативності підходів; зв'язку художньої літератури з історією та станом духовної культури народу; принципів і методів літературознавчого аналізу художнього тексту та інтерпретації літературного твору; актуальних проблем вивчення літературних напрямів, стилів, жанрів, образів, сюжетно-композиційних особливостей, засобів художньої виразності.
ПРН-3-2	Демонструвати глибокі знання та розуміння з типології стилів і жанрів (епохи, національних літератур, напрямків, шкіл, окремих письменників); традиційних сюжетів, образів і мотивів (міфологічних, легендарно-фольклорних, літературних, історичних, легендарно-церковних); принципів і підходів компаративної поетики.
ПРН-У-1	Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.
ПРН-У-2	Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.
ПРН-У-3	Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.
ПРН-У-4	Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному

	колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.
ПРН-У-5	Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.
ПРН-У-7	Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти літературної творчості.
ПРН-У-8	Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.
ПРН-У-9	Дотримуватися правил академічної доброчесності.
ПРН-У-10	Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.
ПРН-У-11	Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.
ПРН-У-12	Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.
ПРН-У-13	Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.
ПРН-С-1	Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
ПРН-С-2	Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.
ПРН-С-3	Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.
ПРН-С-4	Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.
ПРН-С-5	Багатоаспектно і об'єктивно оцінювати художні якості авторського рукопису; сучасні та класичні художні твори.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекції	Семінарські	Семестровий контроль	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. Знакові явища зарубіжної літератури кінця XX століття в компаративному аспекті								
1	Світова література кінця XX століття: знакові постаті, твори, тенденції	2		2			-	
2	Постмодернізм як культурний і літературний феномен	2		2			-	
3	Постмодернізм і романістика Умберто Еко	12			2		10	
4	Прозописьмо Милорада Павича як гіпертекст	14			2		10	2
Змістовий модуль II. Провідні тенденції розвитку зарубіжної літератури початку XXI століття крізь призму компаративістики								
5	Світова література межі XX-XXI століть: знакові постаті, твори, тенденції	2		2			-	
6	Творчість сучасних зарубіжних письменників: у пошуках мейнстріму	2		2			-	
7	Параболічність як атрибут світової літератури XX-XXI ст.	12			2		10	
8	«Смерть автора», або постмодерна реінтерпретація світової казки	14			2		10	2
Разом за навчальним планом		60	16	8	8		40	4

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Знакові явища зарубіжної літератури кінця XX століття в компаративному аспекті

Лекція 1. Світова література кінця XX століття: знакові постаті, твори, тенденції (2 год.)

Світова література кінця XX – початку XXI століть: знакові постаті, твори, тенденції. Загальна характеристика світової літератури кінця XX століття: традиції і новаторство. Філософські та літературознавчі явища кінця XX ст. (постструктуралізм, деконструкція, герменевтика) та їхній вплив на літературний процес (на матеріалі конкретних творів). Гостра потреба в нових орієнтирах у світі глобальної непевності, недовіри й сумніву в усіх без винятку цінностях.

Шлях від модернізму й авангардизму до постмодернізму. Перехід від відкритого ідеологічного протистояння до посттоталітарного, «вільного» суспільства: плюси і виклики для художньої літератури.

Взаємовпливи елітарної та масової літератури на культури наприкінці XX – на початку XXI століть (на матеріалі конкретних творів).

Естетика та функції інтертекстуальності в художній літературі кінця XX – початку XXI століть (на матеріалі конкретних творів).

Лекція 2. Постмодернізм як культурний і літературний феномен (2 год.)

Постмодернізм як типовий прояв еkleктичного духу часу. Спрямовання на всеохопність гуманітарного знання. Проблема «розмивання» жанрів, їхня дифузія як один із шляхів розвитку новаторства у художній літературі. Взаємовплив елітарної та масової культури. Найвідоміші митці і тексти.

Витоки постмодернізму. «Структуралістське минуле» постмодернізму й одночасно «послідовна критика» структуралізму. Структуралістська парадигма тексту: семіотична основа, розширення семантики поняття, знакова природа тексту. Постструктуралізм як колыска теорії постмодернізму. Філософські засади в працях Ж. Дерріди, Ж. Батая, Ж.-Ф. Ліотара, М. Фуко та ін.

Характерні ознаки літератури постмодернізму («гра» з текстом і читачем, інтертекстуальність, іронічність, колажування, «віртуальний історизм», та ін.) та їхнє втілення в конкретних творах. Реалізація можливостей гіпертексту як атрибут літератури постмодернізму («Гіпертекстові наративи не є породженням комп'ютера. Не вони й породженням XX ст. Просто в XX ст. реальність і людська свідомість трансформувалися таким чином, що найадекватнішим чином вони описувалися саме за допомогою гіпертексту» М.Візель).

Метафора лабіринту (ризми) як глобальний символ естетики постмодернізму. Образ лабіринту як символ естетики та модель світобудови у літературі постмодернізму (на матеріалі конкретних творів).

Кореляція творчих пошуків письменників кінця XX століття з загальними тенденціями розвитку літературознавства й культурології

Ідея деконструкції. Теорія герменевтики як дослідження поетики митця: відображення індивідуальної системи засобів виразності, неповторні стильові особливості, що дозволяє впізнавати текст автора, ідентифікуючи його і виділяючи серед інших.

Сприйняття тексту як знакового комплексу (за логікою постструктуралістів). Провокаційний характер пошуків «істини тексту». Врахування і виявів авторської суб'єктивності й особливостей сприйняття тексту читачем.

Постмодернізм як мистецьке явище кінця ХХ – початку ХХІ ст.: сукупність тенденцій у літературі, філософії та мистецтві кінця ХХ ст. Поняття і концептуальні схеми постмодернізму.

Інтертекстуальність як одна з конститутивних ознак постмодернізму. Риси постмодерністської естетики: відтворення фрагментарності світу і множинності істин, критика раціональних концепцій буття та концепції логічності історичного процесу, руйнація традиційного сюжету, пародійна «гра» з героєм, читачем, чужими текстами, стилізація, компілятивність, ремінісценції, алюзії тощо. Принципові нонселекція та гіперрецептивність як конститутивні ознаки постмодернізму.

Феномен симулякру. Поняття ризоми. Шизоаналіз. Ж. Бодріяр «Символічний обмін і смерть», Ж. Дельоз «Платон і симулякр». Система опозицій Іхаба Хассана. Іронізм як риса постмодернізму. Своєрідність постмодерністської гри.

Найвідоміші представники літератури постмодернізму: Х.Л. Борхес (Аргентина), У. Еко (Італія), М. Павич (Сербія), П. Зюскінд (Німеччина), К. Рансмайр (Австрія), Дж. Фаулз (Велика Британія), М. Кундера (Чехія), Р. Бах (США), П. Коельо (Бразилія) та ін.

Ключові поняття: алюзія, гіперрецептивність, гіпертекст, «нелінійне письмо», інтертекстуальність, компіляція, ремінісценція, іронічність, нонселекція, палімпсест, пародійність, пастиш, постмодернізм (як літературно-мистецьке явище кінця ХХ – початку ХХІ ст.), ризома, симулякр.

Семінарське заняття 1. Постмодернізм і романістика Умберто Еко

Семінарське заняття 2. Прозописьмо Милорада Павича як гіпертекст

Змістовий модуль II. Провідні тенденції розвитку зарубіжної літератури початку ХХІ століття крізь призму компаративістики

Лекція 3. Світова література межі ХХ-ХХІ століть: знакові постаті, твори, тенденції (2 год.)

Нові тенденції в літературі на межі ХХ–ХХІ століть: пошук експресивних засобів виразності з метою створення своєрідного індивідуального авторського стилю. Збереження гуманізму змісту в межах незвичних формоутворень художніх творів початку ХХІ століття.

Посилена увагу до мотиву самотності, смерті (самогубства), плачу (сліз), мотив сприйняття радості буття через хаос буття, мотив хаосу і випадковостей щодо всього у світі ХХІ ст. Нові функції зазначених мотивів у літературі нового століття.

Створення іміджу «культового письменника». Творчість сучасного польського митця, двічі доктора наук, який займається молекулярною біологією, Януша Леона Вишневського. Дебют у літературі романом «Самотність у Мережі» («Samotność w Sieci» (2003). Самотність як риса характеру людини, внутрішня сутність, навіть потреба замикатися в собі, не дозволяючи світові втручатися в особисте життя.

Створення нових художніх форм, актуальність проблематики, зменшення постмодерних тенденцій в інтелектуальних творах початку століття.

«Від Інтернету до Гуттенберга»: боротьба новітньої художньої літератури за читача. Стосунки класичної літератури і масової культури (екранізації, комп'ютерні технології, «сендвіч-культура», «фанфікшн» та ін.): сучасний стан і прогнози.

Роль і значення образу-символу Інтернету як всесвітньої Мережі як явища сучасного мобільного світу. Інтернет як величезне досягнення цивілізації і водночас руйнування будь-якої об'єктивності, як світ хаосу. Інтернет як «новий» (всесвітній) лабіринт та ілюзія керування світом. Інтерпретація реального процесу комунікації у віртуальному світі. Опозиція «реальний-віртуальний» щодо ситуацій та образів літературних творів. Створення ефекту умовності ситуації, імітації життя.

Ключові поняття: «каноноборство» (в художній літературі), «модний» роман, елітарна культура, канон літературний, класична література, культовий письменник; парабола (в художній літературі).

Лекція 4. Творчість сучасних зарубіжних письменників у пошуках мейнстріму

Виникнення «великого галасу» (позитивного і негативного) навколо сучасних творів (наприклад, «Код да Вінчі» Д. Брауна). Особливості «модного» роману. Художня та релігійна символіка. Звернення до історичного матеріалу як засіб осягнення проблем сучасності. Синтез жанрів, концепція світу і концепція особистості в прозових творах початку XXI ст.

Дешифруюча функція нових творів: відверте кепкування над сприйняттям духовних і художніх традицій, пародійний характер твору. Відверте зниження «високої» проблематики і зведення її до форми популярного «бестселера».

Поява творів глибоко психологічних і змістовно насичених. Поява нового інтелектуального стилю в творах письменників початку XXI ст. Творчість видатних науковців як спроба написати «справжню» книжку і бути заслуханим і почутим.

Семінарське заняття 3. «Смерть автора», або Постмодерна реінтерпретація світової класики.

Семінарське заняття 4. Параболічність як атрибут світової літератури XX-XXI ст.

Література:

1. Астаф'єв О. Міжтекстове поле постмодернізму: теорія й історія. *Філолог. семінари: Типи худож. творчості в епоху постмодернізму: реальність чи віртуальність?* 2002. Вип. 5. С. 74–80.
2. Ігнатенко М. Постмодерний Homo ludens. *Слово і час*. 2002. № 6. С.16–21.
3. Кузьменко В. І., Гарачковська О. О. Історія зарубіжної літератури XX ст.: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2010. 496 с.
4. Коваль М. Постмодерністська гра в літературу, відмова від традиції чи її нова інтерпретація (на матеріалі сучасної літератури та критики США). *Молода нація: Альманах*. К.: Смолоскип, 1999. Вип. 13. С.183 – 192.
5. Ковбасенко Ю. І. Архіпелаг «Павич», острів «Дамаскин». *Тема*. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. 2002. № 4. С. 80-126.
6. Ковбасенко Ю. І. Література постмодерну: по той бік різних боків. *Заруб. л-ра в шк. Укр.* 2002. № 5. С. 2 – 12.
7. Козюра О. В. Феномен постмодернізму: спроба визначення естетичної функції. *Заруб. л-ра в шк. Укр.* 2005. № 6. С.18 – 20.
8. Пахаренко Н. Світоглядно-естетичні грані постмодернізму. *Укр. мова та літ.* 2005. № 15. С. 9 – 13.
9. Семків Р. Іронічна структура: типи іронії в художній літературі. К.: Вид. Дім «КМ Академія», 2004. 135 с.
10. Сокол Л. Гіпертекст і постмодерністський роман. *Слово і час*. 2002. № 11. С.76 – 80.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

№ п/п	Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	К-ть одиниць	Макс. к-ть балів
1	Відвідування лекцій	1	4	4
2	Відвідування семінарських занять	1	4	4
3	Робота на семінарському занятті	10	4	40
4	Виконання завдання для самостійної роботи	5	4	20
5	Модульна контрольна робота	25	2	50
Разом				118
Максимальна кількість балів 118				
Розрахунок коефіцієнта 1, 97				

6.2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Модуль 1

Світова література на межі ХХ–ХХІ століть: традиції і новації. Філософське та літературознавче підґрунтя літератури кінця ХХ ст. (постструктуралізм, деконструкція, герменевтика)

Науковий і інтерпретаційний розвиток літературознавства кінця ХХ століття. Концепція про стиль кожного окремого художнього твору В. Виноградова; ставлення до твору як до суми прийомів, які проявляються на рівні форми і змісту одночасно (у працях представників організації ОПОЯЗ: Ю. Тинянов, В. Шкловський та інші); теорія про діалогічність мислення і мовлення М. Бахтіна; літературознавча теорія художнього стилю О. Лосева; концепція щодо своєрідності й культурологічної цілісності національних стилів як літературного контексту епохи і культури (Л. Кормич, В. Багацький, Н. Науменко); теорія структуралістського аналізу художнього тексту.

Філософська теорія герменевтики як мистецтво інтерпретації, мистецтво тлумачення тексту. «Віртуальне» спілкування між автором і тлумачем, діалогічність як принцип гуманітарного знання (Ф. Шлейєрмахер). Положення герменевтичного структуралізму: художній твір як «текст», сприйняття мистецтва як символічної діяльності (від тлумачення текстів до тлумачення людського буття).

Модуль 2

Постмодернізм як культурний та естетичний феномен, як інтернаціональний «менталітет»

Можливі тлумачення постмодернізму як явища кінця ХХ – початку ХХІ століття. Тенденції і новації у мистецтві постмодернізму: історичний, культурологічний, соціальний, психологічний тощо аспекти.

Онтологічний, гносеологічний, естетичний рівні прояву постмодернізму в кінці ХХ–початку ХХІ ст.

Пошук нових засобів зображення в літературі постмодернізму: формування читацької зацікавленості твором тощо. «Боротьба за читача» засобами постмодерного мистецтва.

Особливості поетики постмодернізму. Загальні особливості постмодерністських творів. Особливості постмодерного героя в літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Неоміфологізм і містичність мистецтва межі ХХ–ХХІ століть. Лабіринт як один з ключових образів літератури ХХ століття. Походження і призначення образу (мотиву) лабіринту в світовій культурі.

Використання в постмодерних творах міфологічних мотивів і образів, міфопоетичних прийомів. Створення власної «моделі світу» в постмодерних творах межі ХХ–ХХІ століть. Функції обряду ініціації в контексті розкриття ролі і значення образу (мотиву) лабіринту.

Особливості дослідження поетики митця у працях М. Бахтіна «Питання літератури та естетики» (стилістична своєрідність жанру роману, стилістичне значення різноманітних «позицій» автора у творі, важливість «відхилення» від стилістичної норми в якийсь момент розвитку певного жанру тощо). Діалогічність мислення, мовлення як такого, а загалом і системи художнього твору.

Дослідження проблеми поетичного стилю митця в працях Д. Наливайка («Мистецтво: напрями, течії, стилі»). Спроба виділити закономірності розвитку літератури і мистецтва, що проявляються на кожному етапі появи і динаміки певного напрямку, а також виокремлення загальних стилів (канонічного, конвенційного) тощо.

Вплив праць українського науковця Д. Затонського на розвиток дослідження особливостей напрямів модернізму, постмодернізму. Книга «Модернізм і постмодернізм...» Теза Д. Затонського: «Мистецтво об'єднує "всі сторони людського буття: від тембру голосу до вміння розмірковувати, від манери рухатися до рухів душі" (стиль письменника включає в себе інформацію про епоху, світоглядні позиції автора, навіть індивідуальну манеру рухатися, думати, висловлювати свою своєрідність, що й є складовими "руху душі" (В. Маранцман). Праця О. Лосєва "Проблема художнього стилю".

Положення західних досліджень у сфері гуманітарних наук: поворот до символічних структур мови. Зв'язок проблем структури тексту із проблемами художньої творчості, психології творчості, культурології тощо. Слово, Текст як першооснова духовного і творчого розвитку особистості. Відсутність остаточно визначених категорій, станів, положень, сприйняття тексту як певного знакового комплексу (за логікою структуралістів і постструктуралістів).

Орієнтовна тематика самостійних досліджень з навчальної дисципліни

«Історія світової літератури кінця ХХ – ХХІ століття в компаративному аспекті»

1. Девід Лодж як письменник, викладач і науковець
2. Життя і творчість М. Павича (П. Зюскінда, Дж. Фаулза, П. Коельо, Г. Гессе, Р. Баха, Х. Кортасара, Д. Брауна, Ф. Бегбеде, Я.Л. Вишневського, Ф. Саган – за вибором студента).
3. Загадки і таємниці роману Д. Брауна «Код да Вінчі» та ін.
4. Іронія і сатира у романі В.Пелевіна «Generation П»
5. Композиційно-змістові особливості роману П. Зюскінда «Парфуми».
6. Концепція другого народження в творі «Чайка Джонатан Лівінгстон» Р. Баха.
7. Масова література початку ХХІ століття: популярні жанри, теми, проблеми, образи і символи
8. Повісті «Голубка» і «Історія пана Зоммера» П. Зюскінда як зображення духовної ізоляції сучасної особистості.
9. Поетика постмодернізму в романі «Безсмертя» М. Кундери.
10. Поетика постмодернізму в романі «Вероніка вирішує померти» П. Коельо
11. Поетика постмодернізму в романі «Диявол і синьйорита Прим» П. Коельо.
12. Поетика постмодернізму в романі «Коханка французького лейтенанта» Дж. Фаулза.

13. Поетика постмодернізму в романі М. Леві «Усе, що не було сказано».
14. Поетика постмодернізму в романі П. Коельо «Алхімік».
15. Поетика постмодернізму в романі Ф. Саган «І переповнилася чаша».
16. Поетика постмодернізму в романі Ф. Саган «Сторінки мого життя».
17. Поетика постмодернізму в творах М. Павича.
18. Поетика постмодернізму в творі А. Гавальди «Мені б хотілося, щоб мене хто-небудь де-небудь чекав».
19. Поетика постмодернізму в творі Я.Л. Вишневського «188 днів і ночей».
20. Постмодерний код у романі Я.Л. Вишневського «Самотність у Мережі».
21. Постмодерний код у творі «Люзії» Р. Баха.
22. Постмодерний код у творі Дж. Фаулза «Колекціонер».
23. Постмодерний код у творі У. Еко «Ім'я троянди».
24. Постмодерний код у творі Ф. Бегбеде «1, 499 €».
25. Постмодерний код у творі Я.Л. Вишневського «Бікіні».
26. Риси постмодернізму в романі Е. Лімонова «Це я – Едінка»
27. Роман Стіга Ларссона «Дівчина з тату дракона» як заклик до боротьби з расизмом та екстремізмом.
28. Російські поети-постмодерністи: єдність іронії, гумору та сатири
29. Твір «Маг» Дж. Фаулза як англійський екзистенційний роман кінця ХХ століття.
30. Тема насильства і жорстокості у романі «Дівчина з тату дракона» (2005) шведського письменника Стіга Ларссона
31. Теоретики постмодернізму (Р. Барт, Д. Дерріда, М.Фуко, У. Еко, І. Хасан, Д. Фоккема, Ж.-Ф. Ліотар)
32. Фентезі як явище літературного процесу кінця ХХ початку ХХІ ст.
33. Філософський підтекст роману В.Пелевіна «Generation П»
34. Харукі Муракамі
35. Цирк як метафора та прийом карнавалізації у романі Венко Андоновскі «Пуп землі».

Критерії оцінювання самостійної роботи

№ п/п	Критерії	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Визначення наукового поняття, яке досліджується	1 бал
2.	Добір достатньої кількості цитат та дотримання правил їх оформлення	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту художніх творів. Виклад цитат у логічній послідовності.	1 бал
4.	Базові уявлення про загальні властивості літератури як мистецтва слов про закони побудови художнього твору, літературні стилі.	1 бал
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (назва, план, основна частина, висновки, список використаних джерел)	1 бал
Разом		5 балів

6.3. ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Модульний контроль проводиться у формі тестування на платформі Moodle. Кожна модульна контрольна робота складається з 25 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальна оцінка – 25 балів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінка	Критерій
Відмінно 25-23	Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)
Дуже добре 22-20	Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (рівень вище середнього)
Добре 19-17	Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)
Задовільно 16-15	Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (рівень нижче середнього)
Достатньо 14-10	Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (рівень нижче середнього)
Незадовільно 9-7	Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)
Незадовільно 6-1	З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)

6.4. ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Форма проведення семестрового контролю – екзамен.

Умови допуску: студент не має заборгованостей із самостійних семестрових завдань та модульних контрольних робіт, працював на практичних заняттях; набрав не менше 35 балів з урахуванням коефіцієнту 1,97.

Форма проведення екзамену – письмова на платформі Moodle, відповіді на екзаменаційний білет студент надсилає у файлі формату WORD.

Екзаменаційний білет містить 3 питання з трьох змістових модулів дисципліни «ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ»:

- Літературна критика XX – XXI століть: основні тенденції і постаті;
- Історія української літератури XX – початку XXI століття;
- Історія світової літератури кінця XX – XXI ст. в компаративному аспекті

Під час екзамену студент може отримати до 40 балів.

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Білет No 1

1. Феміністична і гендерна критики в українському літературознавстві.
2. Естетичні засади постмодернізму. Розвиток постмодернізму в українській літературі. Авангардизм. Основні етапи розвитку українського поетичного авангарду, його особливості.
3. Образ лабіринту як символ естетики та модель світобудови в літературі постмодернізму (на матеріалі конкретних творів).

Критерії оцінювання семестрового контролю (екзамену)

№ питання	Назва змістового модуля	Максимальна кількість балів за відповідь
1.	Літературна критика XX – XXI століть: основні тенденції і постаті	13 балів
2.	Історія української літератури XX – початку XXI століття	14 балів
3.	Історія світової літератури кінця XX – XXI ст. в компаративному аспекті	13 балів
Разом		40 балів

6.5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Світова література кінця XX – початку XXI століть: знакові постаті, твори, тенденції
2. Філософські та літературознавчі явища кінця XX ст. (постструктуралізм, деконструкція, герменевтика) та їхній вплив на літературний процес (на матеріалі конкретних творів).
3. Взаємовпливи елітарної та масової літератури на культури наприкінці XX – на початку XXI століть (на матеріалі конкретних творів).
4. Естетика та функції інтертекстуальності в художній літературі кінця XX – початку XXI століть (на матеріалі конкретних творів).
5. Характерні ознаки літератури постмодернізму («гра» з текстом і читачем, інтертекстуальність, іронічність, колажування, «віртуальний історизм», реалізація можливостей гіпертексту та ін.) та їхнє втілення в конкретних творах.
6. Образ лабіринту як символ естетики та модель світобудови у літературі постмодернізму (на матеріалі конкретних творів).
7. Неоміфологізм і художня література кінця XX – початку XXI століть (на матеріалі конкретних творів).
8. «Лабіринт» – «різома» – «Інтернет» як текстотворчі моделі літератури постмодернізму (на матеріалі конкретних творів).
9. Інтертекстуальність та інтелектуалізм новелістики Х.-Л. Борхеса (на матеріалі новели «Дім Астеріона» або ін.).
10. Руйнація традиційного сюжету, пародійна «гра» з героєм, читачем, чужими текстами в творах постмодерністів.
11. Збереження гуманізму змісту в межах незвичних формоутворень художніх текстів кінця XX – початку XXI століття (на м-лі творів М. Павича або ін.).

12. Роль і значення образу-символу Інтернету у творах митців кінця XX – початку XXI століття (на матеріалі роману Я. Л. Вишневського «Самотність у Мережі» або ін. творів).
13. Функції інтертекстуальності у повісті П. Зюскінда «Запахи. Історія одного вбивці».
14. Специфіка застосування прийому «гри» та багаторівнева організація тексту в романі Дж. Фаулза «Маг».
15. Поліваріативність філософсько-естетичних інтерпретацій твору П. Коельо «Алхімік».
16. Особливості інтерпретації авторської концепції в повісті-притчі Р. Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон».
17. Ідейно-естетичні функції інтертексту в романі У. Еко «Ім'я троянди».
18. «Магічний реалізм» і творчість Г. Гарсія Маркеса (на матеріалі роману «Сто років самотності» або інших творів).
19. Твір літератури постмодернізму як гіпертекст (на матеріалі творів М.Павича «Дамаскин», «Скляний равлик» або ін.)
20. Причини, хід і результати «міксування» жанрів і стилів світової літератури у творах Д.Брауна, У.Еко, П.Зюскінда або ін. письменників.
21. Іронічність («чорний гумор») як атрибут літератури постмодернізму (на матеріалі роману К.Кізі «Політ над гніздом зозулі».
22. Інакомовлення та параболічність як атрибут світової літератури кінця XX – початку XXI століття (на м-лі творів М.Павича, Р.Баха, Дж. Барнса або ін.).
23. Провідні риси постмодерн. естетики та їхнє втілення у епічних творах.
24. Провідні риси постмодерністської естетики та їхнє втілення у ліричних творах (на м-лі текстів В.Шимборської, Й.Бродського, Д.Пригова та ін.).
25. Провідні риси постмодерністської естетики та їхнє втілення у драматичних творах (на матеріалі текстів Т.Стоппарда або ін.).
26. Фентезі як явище сучасної літератури та культури: характерні риси та секрети популярності (Дж. Р. Толкін, Дж. К. Роулінг та ін.).
27. Проблема літературного канону та «каноноборства» і її вплив на сучасний літературний процес (постколоніальна критика, гендерні студії та ін.).
28. Стосунки класичної літератури і масової культури (екранізації, комп'ютерні технології, «сандвіч-культура», «фанфікшн» та ін.): сучасний стан і прогнози.
29. Зарубіжна і українська література кінця XX – початку XXI століття.
30. «Мейнстрими» художньо-естетичної ситуації та літератури кінця XX – початку XXI століть: у пошуках нового та втраченого.

6.6. ШКАЛА ВІДПОВІДНОСТІ ОЦІНОК

Оцінка	Кількість балів	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань(умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

**7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ:
ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХХ – ХХІ СТОЛІТТЯ В КОМПАРАТИВНОМУ АСПЕКТІ»**

для денної форми навчання

60 год: 8 год лекцій, 8 год семінарських занять, 4 год МКР, 40 год самостійна робота, семестровий контроль - екзамен

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II.	
Назва модуля	Знакові явища зарубіжної літератури кінця ХХ століття в компаративному аспекті		Провідні тенденції розвитку зарубіжної літератури початку ХХІ століття крізь призму компаративістики	
Кількість балів за семестр	59 балів		59 балів	
Лекції	1	2	3	4
Теми лекцій	Світова література кінця ХХ століття: знакові постаті, твори, тенденції (1 бал)	Постмодернізм як культурний і літературний феномен (1 бал)	Світова література межі ХХ-ХХІ століть: знакові постаті, твори, тенденції (1 бал)	Творчість сучасних зарубіжних письменників: у пошуках мейнстріму (1бал)
Теми семінарських занять	Постмодернізм і романістика Умберто Еко (1+10 балів)	Прозописьмо Милорада Павича як гіпертекст (1+10 балів)	Параболічність як атрибут світової літератури ХХ-ХХІ ст. (1+10 балів)	«Смерть автора», або постмодерна реінтерпретація світової класики (1 + 10 балів)
Самостійна робота	Самостійна робота – 20 балів			
Види поточного контролю	МКР- 25 балів		МКР - 25 балів	
Підсумковий контроль	екзамен			

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / пер. з англ. під загальною редакцією Р. Семківа. К.: Факт, 2007. 720 с.
2. Ковбасенко Ю. І. Література постмодернізму: по той бік різних боків. *Зарубіжна л-ра в шк. України*. 2002. № 5. С. 2 – 12.

Додаткова:

3. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання: монографія. К.: Четверта хвиля, 2006. 512 с.
4. Денисова Т. Н. Феномен постмодернізму: Контури й орієнтири. *Слово і час*. 1995. № 2. С. 18 – 27.
5. Енциклопедія постмодернізму / ред. Ч. Е. Вінквіст, В. Е. Тейлор; пер. з англ. Віктор Шовкун. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
6. Ковбасенко Ю. І. Антична література: навчальний посібник. Вид. 4-те, перероб. і доповн. К.: КУБГ, 2015. 256 с.
7. Ковбасенко Ю. І. «Сини вічності і слави»: мотив “*exegi monumentum*” у творчості В. Шекспіра та його наступників. *Ренесансні студії*. Запоріжжя: Класичний приватний університет. 2016. Вип. 25-26. С. 188-201.
8. Ковбасенко Ю. Архіпелаг “Павич”, острів “Дамаскин”. *Тема*. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. 2002. № 4. С. 80-126.
9. Мегела І. Ейдоси літературознавчого дискурсу: монографія. К.: Либідь, 2016. 408 с.
10. Сокол Л. Гіпертекст і постмодерністський роман. *Слово і час*. 2002. № 11. С. 76-80.
11. Hassan I. *The Dismemberment of Orpheus*. Madison, Wis: The Univ. of Wisconsin Press, 1982. 315 p.
12. Jenks C. *Death of Modern Architecture. From Modernism to Postmodernism: an anthology* / ed. by Lawrence E. Cahoon. Malden, Mass; Oxford: Blackwell Publishing, 2003. P. 457 – 464.
13. Kubler G. *The Shape of Time. Remarks on the History of Things*. New Haven, 1962.